

**Pedagógia és pszichológia tematika a II. fokozati vizsgához
óvónők részére**

1. A nevelés és oktatási aktuális problémakérdései a jelen társadalmában. Innováció és reform a román oktatási rendszerben – óvodában. (A pedagógiai alapjai)

- A jelen társadalmának kihívásai és nevelése. A nevelés-önnevelés-permanens nevelés dinamikus kapcsolata.
- Alternativitás a romániai óvodai oktatásban: Waldorf, Step by step, Montessori, Jéna plan
- Az óvodai oktatás európai dimenziói.

Pszichológiai alapok

2. A nevelhetőség kérdésköre. A személyiség fejlődésének meghatározó tényezői és nevelési környezetei. (A pedagógia alapjai)

- a. A nevelhetőség fogalma.
- b. Öröklődés: az óvodás gyermek egyéni fejlődésének természetes feltétele.
- c. Környezet: az egyéni fejlődés társas kerete.
- d. Nevelés: az egyéni fejlődés meghatározó tényezője.
- e. A nevelési és környezeti hatások jellegzetességei óvodáskorban.
- f. A nevelhetőség elméletei: öröklődés elmélet, a környezeti elmélet, a kettős meghatározottság elmélete s ezek határai. A nevelhetőség típusai.

3. Az óvodáskorú gyermek személyiségének szerkezete és dinamikája. (Pszichológia)

- a. A személyiség fogalma:
 - Személyiség modellek: tulajdonság modell, faktoriális modell, humanista modell.
 - A személyiség szerkezete: temperamentum, jellem, képességek – e tényezők egysége és dinamikája. Új perspektívák a személyiség struktúrájának értelmezésében.
 - b. Az óvodás gyermek fejlődésének pszicho-fizikai sajátosságai.
 - c. A személyiség kreatív oldala. Az óvodás gyermek alakulása, fejlődése, önkifejeződése és megnyilvánulása egyéni és szociális téren.
 - d. Az óvodás gyermek személyisége megismerésének módszerei és technikái.
- 4. Az oktatási rendszer intézményeinek kérdésköre Romániában. Az óvodai szakasz helye és szerepe az oktatási rendszerben.**
- a. Az oktatási rendszer fogalma, szerepe, szerkezete és fejlődési irányvonalai.
 - b. Az óvodai oktatás alrendszerének integrálása az oktatási rendszerbe, aktuális folyamatok és perspektívák.

Tantervelméleti alapok

5. Tantervelméleti alapfogalmak és curriculum típusok. (Curriculum elmélet, A pedagógia alapjai, Didaktika, Óvodapedagógia)

- a. Fogalmak meghatározása és értelmezése: finalitás, eszmény, cél, követelmény, az óvodás gyermek nevelési profilja, műveltségi terület, curriculáris ciklusok.
- b. Curriculum típusok.

6. A curriculum szerkezeti elemei: finalitások/követelmények, tartalmak, tanulás és tanulási időközponitú oktatási-értékelési módszerek az óvodában.

- a. Céltaxonómia. Osztályozási kritériumok és vonatkoztatási rendszerek:
 - Makro-mikorszint alapján: rendszercélok és folyamatcélok.
 - Általánossági fokozat szerint: általános / sajátos / köztes célok, általános fejlesztési és részletes követelmények, műveltes itett feladatok.
 - Pszichológiai felosztás szerint: kognitív (megismerési/értelmi), affektív (érzelmi) és pszichomotorikus követelmények.
 - Általános és sajátos kompetenciák
 - Értékelési, időbeli, stb. problémák
- b. A feladatok műveltesítése. Elmélet, modell, gyakorlati jelentősége, korlátok. Alkalmazása a főbb tevékenységtípusoknál.

7. A tartalom speciális szervezési módjai az óvodai curriculum szerkezetében (tantárgyi, interdiszciplináris, pluridiszciplináris, moduláris, integrált (transzdiszciplináris) tartalomszervezés)

- a. A tartalom helye a modern curriculum felfogásában.
- b. A tartalom elrendezésének módjai: tantárgyi, intradiszciplináris, interdiszciplináris, moduláris, pluridiszciplináris, ezek alkalmazása az óvodai oktatásban.
- c. Transzdiszciplinaritás és a kompetenciaalapú curriculum.

8. Tantervi dokumentumok: tanterv, óvodai program, didaktikai tervezés és segédanyagok (útmutatók, gyűjtemények).

- a. Az óvodai dokumentumok elemzése és gyakorlati alkalmazása.

9. Az óvodai tantervi reform elméleti és gyakorlati vonatkozásai.

A nevelési folyamat megtervezése

10. Elméletek, a tervezés szerepe, a tervezés szintjei, módszertani alternatívák. (Didaktika, Óvodapedagógia)

- a. A pedagógiai tervezés fogalma. A tervezés szerepe: előrevetítés, irányítás, szervezés, vezetés, szabályozás – önszabályozás, döntés, innováció.
- b. A tervezés szakaszai: a célok meghatározása, tartalom körülhatárolása, optimális stratégia kiválasztása, értékelési kritériumok és eszközök meghatározása.
- c. A pedagógiai tervezés szintjei, megvalósítási módjai:

- Ciklikus, éves, féléves, heti, tevékenységi tervek.
 - Műveltségi területre, tevékenysége, témakörre, témára kidolgozott tervek.
- d. Egységesség és különlegesség a pedagógiai tervezés során. A nevelési folyamat megtervezésének különböző modelljei.
- e. Értékelési szempontok. A tevékenységek önértékelési kritériumai.

A didaktikai folyamat elemei

11. Az óvodai nevelési folyamat: fogalma, szerepe, szerkezete. Az oktatási folyamat elemzése.

- a. Az oktatási folyamat összetevői: szerkezeti, műveleti és működésbeli összetevők és a közöttük lévő kapcsolatok.
- b. Az óvodai oktatási folyamat: fogalom-meghatározás, funkciók, szerkezet. Általános jellemzők (Óvónő-gyermek kapcsolat, formatív és informatív oldal összefüggése, szabályozás és önszabályozás). Az óvodai oktatás rendszerelméleti és kommunikációs modellje
- c. Az oktatási folyamat formális-nonformális-informális oldalának összefüggései.
- d. Az oktatási folyamat normativitása. A didaktikai alapelvek rendszere. Ezek megalapozása és jelentősége az óvodai oktatásban, gyakorlati alkalmazások.

12. Az iskolai tanulás – folyamata és az óvodásokra jellemző sajátosságai. Elméleti alapok és gyakorlati alkalmazások.

- a. Az iskolai tanulás fogalma. Mechanizmusok és folyamat jelleg.
- b. Tanuláselméletek, melyek az oktatási modellek alapját képezik.
- c. A tanulás formái és típusai.
- d. A tanulási folyamat szakaszai.

13. Tanítás – fogalma, a tanuláselméleteken alapuló tanítási formák. Hatékonyság a tanítás során.

- a. Az óvodai tanítás jellegzetességei.
- b. Hatékonyság az óvodai oktatásban.

14. Stratégiák, módszerek (osztályozás és kategóriák, alternatív irányzatok, alkalmazások), a tanulás megszervezésének módozatai (frontális, csoportos, egyéni)

- a. Fogalom-meghatározás: metodológia, technológia, stratégia, módszer, eljárás, eszköz, a közöttük lévő viszonyok. A didaktikai stratégiák integráló szerepe.
- b. Az oktatási módszerek rendszere. Osztályozás, a főbb módszerkategóriák jellegzetességei. Az óvodai oktatás sajátos módszerei.
- c. Az oktatási módszerek leírása. Hatékony, kreatív és aktivizáló alkalmazási lehetőségek.
- d. Didaktikai eszközök: szerepük, funkcióik, fejlesztő értékük
- e. A számítógépes oktatás – az oktatástechnológia tökéletesítése

15. Értékelés – a didaktikai folyamat része: alapfogalmak, tevékenységek, magatartás, új tendenciák: kompetenciákra alapuló értékelés; az értékelés korlátai: okok és következmények.

- a. Az értékelés fogalmának elemzése és meghatározása. Mérés – becslés – döntés. Az értékelés integrálása az óvodai nevelő tevékenységekbe.
- b. Az értékelés funkciói: informálás, motiválás, ellenőrzés, diagnózis, szelekciós, bizonyítvány, előrejelző, szabályozó-önszabályozó, különös tekintettel az óvodai oktatásra.
- c. Az óvodás gyermek fejlődése és eredményei értékelésének formái és típusai.
- d. Az óvodás gyermek fejlődése és eredményei értékelésének módszerei és technikái.
- e. Az óvodai értékelést gátló tényezők. Okok és következmények. Javítási lehetőségek.
- f. Az óvodai értékelési próbák megtervezésének, kidolgozásának, alkalmazásának és értelmezésének módszertana.

16. Tanulásszervezés és az óvodai csoport menedzsmentje

- a. Alapfogalmak: menedzsment, leadership, a nevelési folyamat szervezése és irányítása, az óvodai csoport irányítása, az óvodai intézmény menedzselése, menedzselési ciklus, konfliktusok, asszertív magatartás.
- b. Nevelési kapcsolatok és interakciók az óvodán.

Didaktikai kommunikáció

17. Pedagógiai kommunikáció. Szerkezet, mechanizmusok, formák, stílusok, hatékonyság. Alkalmazások.

- a. Kommunikáció fogalma, szerkezete, funkciói és eredményességének feltételei.
- b. Az óvodai oktatásra jellemző didaktikai kommunikáció sajátosságai.
- c. Az óvodai oktatásra jellemző nevelési ráhatás jellegzetességei.
- d. A gyermek személyisége és a társas életbe való bekapcsolódása: a csoportbeli magatartás.
- e. Interperszonális kommunikáció.
- f. Az óvoda nevelő légköre.

18. Az óvodai tevékenységek szervezési módjai és formái.

- a. A játék – az óvodás gyermek legfőbb tevékenysége, a gyermek fejlesztésének alapvető módszere és eszköze.
- b. Játék – tipológia, szerkezet, funkcionalitás, jellegzetességek.
- c. Játék – tanulás – alkotás kapcsolata, az óvodai élet tevékenységei és szervezési formái (közös tevékenységek, szabadon választott tevékenységek)
- d. Differenciálás és egyéniesítés a játék és a választott tevékenységek keretén belül.

Az óvodai élet megelőző hatása az iskolai kudarc elkerülése érdekében.

19. Siker és kudarc az óvodáskorban. Az iskolai beilleszkedési kudarc megelőzésének lehetőségei.

- a. Alapfogalmak.

- b. Az I. osztályba való beilleszkedési kudarc megelőzésének stratégiái.

20. Nevelési tanácsadás az óvodában, sajátosságai és szerepe a pályaválasztási tanácsadásra való felkészítésben.

- a. Az óvodai nevelési tanácsadás sajátosságai.
b. A családdal való kapcsolattartás az óvodások iskolára való felkészítésében.

A pedagógusok szakmai státusza.

21. Státusz – szerep – kompetencia profil, folyamatos továbbképzés, értékelés és önértékelés.

- a. A tanító személyiségstruktúrája: alapszemélyiség, pszichopedagógiai mező, pszichopedagógiai meggyőződések, nevelési stílus
b. A pedagógus státusza, szerepköre: tervezés, szervezés, ellenőrzés, irányítás, értékelés, monitorizálás, tanácsadás, döntés
c. A pedagógusok szelektálása és képzése
d. Didaktikai karrier Romániában – az óvodapedagógus és a társadalmi-nevelési realitás
e. Pedagógiai deontológia.

22. Pedagógiai kutatás az óvodában

- a. A pedagógiai kutatás módszertana és alkalmazása az óvodai oktatásban.
b. Kutatási területek.

23. Erkölcsi és vallásos nevelés az óvodában, az óvodai nevelés sajátos területei.

- a. A morális nevelés indoklása: szubjektív (pszichológiai), objektív (axiológiai, normatív) érvek
b. Erkölcsi nevelés és a szociális intézmények közötti összefüggések
c. Erkölcsi nyelvzet: pszichopedagógiai jellegzetességek, oktatói-nevelői vonatkozások
d. Erkölcsi magatartás: meghatározás, kifejezési formák, jellemzők
e. Erkölcsi önnevelés, mint az erkölcsi nevelés szerves része: jellemzők, formák, források, strukturális és funkcionális összetevők
f. Erkölcsi nevelés céljai, stratégiái és értékelési formái

24. Kreativitás, innováció és nevelés az európai projektek kontextusában.

- a. Kreativitás – fogalma, magyarázó modellek.
b. Az óvodások kreativitása fejlesztésének speciális technikái.

Javasolt könyvészet:

- Birta Székely Noémi - Fóris Ferenczi Rita (szerk., 2007): *Pedagógiai kézikönyv*. Ábel Kiadó, Kolozsvár.
- Falus Iván – Szivák Judit (1996): *Didaktika*. Főiskolai jegyzet.
- Falus Iván (szerk., 1998): *Didaktika*. Elméleti alapok a tanítás tanuláshoz. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
- Ferenczi Gyula – Fodor László (1996): *Oktatásmélt és oktatásstratégia*. Stúdium Könyvkiadó, Kolozsvár.
- Ferenczi Gyula – Fodor László (1997): *Oktatástechnológia és oktatásszervezés*. Stúdium Könyvkiadó, Kolozsvár.
- Ferenczi Gyula – Fodor László (1993): *A pedagógia tudományelméleti alapjai*. Stúdium Könyvkiadó, Kolozsvár.
- Fodor László (2005): *Általános és iskolai pedagógia*. Stúdium Kiadó, Kolozsvár.
- Fóris Ferenczi Rita (2008): *A tervezéstől az értékelésig. Tanterv- és értékelésmélt*. Ábel Kiadó, Kolozsvár.
- Knausz Imre (2011): *A tanítás mestersége*
- Stark Gabriella (2013): *Tantervmélti alapismeretek*, Státus Kiadó, Csíkszereda.
- Stark Gabriella (2010): *Óvodapedagógia és játékmódszertan*. Státus Kiadó. Csíkszereda.
- Szabó-Thalmeiner Noémi (2010): *A pedagógiai kutatás alapjai*. Státus Kiadó, Csíkszereda.

Egyetemi tanulmányi útmutatók:

Barabási Tünde: Tanulásszervezés és didaktikai kommunikáció.

Didaktika, Bevezetés a pedagógiába, Pedagógiai kutatás, Nevelésmélt, stb.